

**HOTUBA YA WAZIRI WA HABARI, UTAMADUNI, SANAA NA MICHEZO,
MHE. DKT. HARRISON G. MWAKYEMBE (MB), AKIWASILISHA BUNGENI
MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA
2018/19**

1.0 UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii iliyowasilishwa leo hapa Bungeni na Mwenyekiti wa Kamati, naomba sasa kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu lipokee, lijadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa mwaka 2018/19.
2. **Mheshimiwa Spika**, naishukuru kwa dhati Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamiichini ya uenyekiti wa Mhe. Peter Joseph Serukamba, Mbunge wa Kigoma Kaskazini, kwa kupokea, kujadili na hatimaye kupitisha Makadirio ya Bajeti ya Wizara yangu kwa mwaka 2018/19 kupitia Kikao chake cha tarehe 26 Machi, 2018. Napenda kulihakikishia Bunge lako Tukufu kuwa, Wizara yangu imezingatia ushauri na mapendekezo yaliyotolewa na Kamati kwa maendeleo ya Sekta za Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo.
3. **Mheshimiwa Spika**, kwa namna ya pekee kabisa naomba nimpongeze kwa dhati Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli kwa namna anavyosisitiza uzingatiwaji wa uzalendo, maadili, mila na desturi za Mtanzania katika Taifa letu. Ni muhimu sote tukakumbuka wosia wa Baba wa Taifa kuwa Taifa lisilokuwa na utamaduni wake ni taifa mfu na maendeleo ya Taifa lolote yanahitaji uadilifu, uzalendo, nidhamu, weledi na uwajibikaji.
4. **Mheshimiwa Spika**, nitumie nafasi hii pia, kukupongeza wewe pamoja na Mheshimiwa Naibu Spika kwa namna ambavyo mnalisimamia vyema Bunge hili ambalo ni mhimili muhimu kwa maendeleo ya watu na Taifa letu kwa ujumla. Aidha, niwapongeze Waheshimiwa Wabunge wote kwa ujumla wake kwa kazi nzuri wanayoifanya ya kuwawakilisha wananchi.
5. **Mheshimiwa Spika**, nawapongeza Wabunge waliochaguliwa kuwakilisha wananchi katika Bunge lako Tukufu: Mhe. Dkt. Godwin Mollel (Siha); Mhe. Said Maulid Mtulia (Kinondoni); Mhe. Dkt. Damas Ndumbaro (Songea Mjini) na Mhe. Justin Joseph Monko (Singida Kaskazini).
6. **Mheshimiwa Spika**, nitumie fursa hii kuwashukuru Wananchi wa Jimbo la Kyela kwa ushirikiano mkubwa wanaoendelea kunipa katika kutekeleza majukumu yangu ya ubunge. Ni matarajio yangu kuwa wana-Kyela watatumia kikamilifu fursa za kibiashara zinazoanza kujitokeza wilayani kutokana na kuanza kukamilika kwa miradi mikubwa ya miundombinu ya bandari, uchukuzi ziwani na barabara ya Kikusya-Matema. Aidha, nawashukuru wanangu kwa kuyakubali matokeo na mapenzi ya Mungu bila kinyongo pamoja na umri wao mdogo, kwa kurejesha amani, nuru na matumaini katika maisha yetu.

7. **Mheshimiwa Spika**, sina budi kuwashukuru kwa dhati viongozi wenzangu wa Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo: Mhe. Juliana D. Shonza, Naibu Waziri; Bibi Susan P. Mlawi, Katibu Mkuu na Bw. Nicholas B. William, Naibu Katibu Mkuu. Niwashukuru pia Wakurugenzi na Wakuu wa Vitengo, Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Wizara na Watumishi wote wa Wizara na Taasisi zake kwa ushirikiano wanaonipa pamoja na kutekeleza kikamilifu majukumu yao kwa kujituma, tija na ufanisi.
8. **Mheshimiwa Spika**, mwaka 2017/18, Bunge lako Tukufu lilipatwa na simanzi kubwa kwa kuondokewa na Mhe. Leonidas Gama, Mbunge wa Songea Mjini. Nitumie fursa hii kutoa pole kwa Bunge lako Tukufu, Wananchi wa Jimbo la Songea Mjini na wanafamilia kwa kumpoteza Kiongozi huyo.
9. **Mheshimiwa Spika**, hotuba hii imeandaliwa kwa kuzingatia maudhui ya Hotuba ya Mhe. Kassim M. Majaliwa (Mb), na Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuhusu Mapitio ya Utekelezaji wa Kazi za Serikali kwa mwaka 2017/18 na Mwelekeo wa Kazi za Serikali kwa mwaka 2018/19.

2.0 MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KWA KIPINDI CHA MWAKA 2017/18

Makusanyo ya Maduhuli

10. **Mheshimiwa Spika**, mwaka 2017/18, Wizara ilikadiriwa kukusanya Shilingi Bilioni Moja, Milioni Mia Tano Sabini na Nne, Mia Sita na Mbili Eflu (Sh.1,574,602,000) kutokana na viingilio katika viwanja vya Taifa na Uhuru; malipo ya usajili wa magazeti na majarida; tozo ya matumizi ya Ukumbi wa Mikutano wa Idara ya Habari-MAELEZO; utoaji wa vitambulisho vya waandishi wa habari na mauzo ya picha mbalimbali za Viongozi wa kitaifa. Hadi kufikia mwezi Machi, 2018 Wizara ilikusanya Shilingi Milioni Mia Tano Hamsini na Sita, Mia Tatu Sitini Eflu, Mia Saba Sabini na Nane (Sh.556,360,778) sawa na asilimia 35 ya lengo la mwaka.
11. **Mheshimiwa Spika**, kwa upande wa Taasisi saba (7) zilizo chini ya Wizara kiasi kilichokadiriwa kukusanywa ni jumla ya Shilingi Bilioni Thelathini na Sita, Milioni Mia Tisa Kumi na Mbili, Mia Tisa Thelathini na Tisa Eflu (Sh.36,912,939,000) ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2018 Shilingi Bilioni Kumi na Nne, Milioni Arobaini na Saba, Mia Tisa Thelathini na Nne Eflu, Mia Nne Sitini na Moja (Sh.14,047,934,461) zilikusanywa sawa na asilimia 38 ya lengo la mwaka.
12. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi hiki, Uwanja wa Taifa ulifungwa kwa miezi minne ili kuruhusu ukarabati katika uwanja huo ikiwemo upandaji wa nyasi mpya katika eneo la kuchezea. Aidha, Serikali ilianza upya usajili wa magazeti na majarida nchini ikiwa ni utekelezaji wa Sheria Mpya ya Huduma za Habari Na. 12 ya mwaka 2016. Vilevile, kumekuwepo na ongezeko la ushindani kwa huduma za redio, televisheni na magezeti pamoja na kukua kwa teknolojia ya mawasiliano kunakorahisisha na

kuwezesha njia mbalimbali mbadala, nafuu na za haraka kutumika katika uhabarishaji na utoaji wa matangazo ya biashara.

Bajeti ya Matumizi ya Wizara na Mtiririko wa Fedha

13. **Mheshimiwa Spika**,mwaka 2017/18, Wizara iliidhinishiwa Shilingi Bilioni Ishirini na Nane, Milioni Mia Mbili Kumi na Mbili, Mia Sita Tisini na Tano Elfu (Sh.28,212,695,000) kwa mchanganuo ufuatao:-

a) **Matumizi ya Kawaida:** Shilingi Bilioni Ishirini na Moja, Milioni Mia Nane Tisini na Mbili, Mia Sita Tisini na Tano Elfu (Sh.21,892,695,000) zikijumuisha Mishahara Shilingi Bilioni Kumi na Saba, Milioni Mia Mbili Sabini na Sita, Mia Sita Kumi na Sita Elfu (Sh.17,276,616,000)na Matumizi Mengineyo Shilingi Bilioni Nne, Milioni Mia Sita Kumi na Sita, na Sabini na Tisa Elfu (Sh.4,616,079,000); na

b) **Miradi ya Maendeleo:** Shilingi Bilioni Sita, Milioni Mia Tatu Ishirini (Sh.6,320,000,000).

14. **Mheshimiwa Spika**,hadi mwezi mwezi Machi, 2018 Wizara ilipokea Shilingi Bilioni Kumi na Nane, Milioni Mia Moja Kumi na Tatu, Mia Nne Ishirini na Mbili Elfu, Mia Tisa Arobaini na Mbili (Sh.18,113,422,942) ambayo ni sawa na asilimia 64 ya bajeti yote kwa mchanganuo ufuatao:-

a) **Matumizi ya Kawaida:** Shilingi Bilioni Kumi na Tatu, Milioni Mia Saba Hamsini na Tano, Mia Nne Ishirini na Mbili Elfu, Mia Tisa Arobaini na Mbili (Sh.13,755,422,942) ambayo ni sawa na asilimia 62, ambapo Shilingi Bilioni Tisa, Milioni Mia Saba Ishirini na Nane, Mia Moja Themanini na Nne Elfu, Mia Nne Ishirini na Sita (Sh.9,728,184,426) ni mishahara sawa na asilimia 56 na Shilingi Bilioni Nne, Milioni Ishirini na Saba, Mia Mbili Thelathini na Nane Elfu, Mia Tano Kumi na Sita (Sh.4,027,238,516) ni Matumizi Mengineyo sawa na asilimia 87; na

b) **Miradi ya Maendeleo:** kiasi kilichopokelewa ni Shilingi Bilioni Nne, Milioni Mia Tatu Hamsini na Nane (Sh.4,358,000,000) sawa na asilimia 69.

3.0 UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA KWA MWAKA 2017/18

15. **Mheshimiwa Spika**, hatua iliyofikiwa katikautekelezaji wa majukumu ya Wizara kwa mwaka 2017/18 hadi mwezi Machi, 2018 imeelezewa kwa kina kwa Sekta za Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo katika sehemu ya 3.2 ukurasa wa 9 hadi 56 katika Kitabu cha Hotuba yangu. Kwa muhtasari naomba kutoa taarifa hiyo kama ifuatavyo:-

SEKTA YA HABARI

16. Mheshimiwa Spika, Sekta hii inahusishadara ya Habari-MAELEZO, Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC), Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) na Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN). Katika Sekta hii hatua iliyofikiwa katika utekelezaji wa majukumu katika mwaka 2017/18 ni kama ifuatavyo:-

- a) Jumla ya mikutano minane (8) kati ya Msemaji Mkuu wa Serikali na Waandishi wa Habari ilifanyika na kuwezesha kutolewa kwa mrejesho kwa wananchi kuhusu utekelezaji wa shughuli mbalimbali za maendeleo zinazotekelezwa Serikali;
- b) Jumla ya vipindi 49 vya televisheni vya TUNATEKELEZA viliratibiwa kupitia Idara ya Habari-MAELEZO na kurushwa hewani kupitia TBC1;

17. Mheshimiwa Spika, vipindi hivi vinatoa fursa kwa Mawaziri, Wakuu wa Mikoa, Watendaji Wakuu wa Mashirika, Taasisi, Wakala na Idara zinazojitegemea za Serikali kutoa taarifa kwa Umma kuhusu utekelezaji wa majukumu ya maeneo wanayosimamia ikiwemo kutatua changamoto za wananchi, maboresho katika utoaji wa huduma na mikakati inayotekelezwa ya kuwaletea wananchi maendeleo.

- c) Mkutano wa Maafisa Habari ulioshirikisha zaidi ya Maofisa Habari 300 ulifanyika Mkoani Arusha tarehe 12-16 Machi, 2018. Mkutano huo pamoja na mambo mengine, ulilenga kuimarisha uwezo wa utendaji wa Maafisa Habari wa Wizara na Taasisi za Serikali katika kuuhabarisha umma kuhusu utekelezaji wa majukumu mbalimbali ya Serikali na kupokea mrejesho kutoka kwa wananchi kwa lengo la kufanyiwa kazi;
- d) Nakala 5,000 za Jarida la NCHI YETU lenye kuainisha Mafanikio ya Serikali ya Awamu ya Tano kwa kipindi cha miaka miwili (2016-2017) zilichapishwa na kusambazwa katika Wizara, Taasisi za Serikali, Sekta Binafsi na kwa wananchi kwa ujumla. Aidha, toleo maalum la Jarida la NCHI YETU la Miaka 56 ya Uhuru wa Tanzania Bara lilichapishwa na nakala 4,000 kusambazwa; na
- e) Jumla ya magazeti na majarida 169 yalipatiwa Leseni ya Uchapishaji ambapo 21 ni ya Serikali na taasisi zake na 148 ya binafsi (hadi kufikia Machi 31, 2018). Leseni hizi zilitolewa kufuatia kuanza kwa utekelezaji wa Sheria ya Huduma za Habari Na. 12 ya mwaka 2016.

18. Mheshimiwa Spika, Kwa upande wa Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) Shirika hilo lilitokeleza miradi minne (4) iliyolenga kuboresha usikivu na huduma ya utangazaji kama ifuatavyo:-

- a) Uwekaji wa mitambo ya kuongeza usikivu wa redio (TBC Taifana TBC FM) katika maeneo ya mipakani, ikiwemo Rombo, Longido, Tarime, Kibondo na Nyasa. Hatua hii kwa upande wa Rombo imeweza TBC kusikika katika eneo lote la Tarakea, Vijiji vya Olele, Miembea, Usseri, Mashima, Kibaoni na Mashati na katika baadhi ya maeneo ya Rombo Mkuu na Rongai. Aidha, kwa upande wa

Longido, TBC inasikika katika maeneo ya Namanga, Kitombeine, Vijiji vya Oldonyosambu, Mirow na Engarnaibo.

Katika Wilaya ya Tarime, TBC inasikika katika maeneo ya Tarime Mjini, Sirari, Nyamuhonda, Nyamuigura na maeneo mengine jirani na wilaya hiyo. Vilevile, Wilaya za Kibondo na Kakonko usikivu unapatikana katika maeneo ya Kibondo Mjini, eneo lote la Wilaya ya Kakonko, na Vijiji vya Nyakanazi, Kifura, Kumhasha, Kumbanga, Mabamba, baadhi ya maeneo ya Wilaya ya Biharamulo na Vijiji vya jirani mpakani na Tanzania katika nchi ya Burundi. Kwa upande wa Wilaya ya Nyasa usikivu unapatikana katika Mji wa Mbambabay, Vijiji vya Kilosa, Kipwili, Nangombo na Chinula.

Vilevile, usikivu wa mtambo wa Redio katika Wilaya ya Nachingwea umeongezwa kutoka *Watt* 100 (TBC FM) hadi *Watt* 1,000 na TBC_{Taifa} kutoka *Watt* 250 hadi *Watt* 1,000 na hivyo kuwezesha kupanuka kwa usikivu katika wilaya na maeneo ya Nachingwea, Ruangwa na sehemu za Wilaya ya Masasi. Miradi yote hii imetekelezwa na mafundi wa TBC na hivyo kuliwezesha Shirika kuokoa fedha nyingi ambayo ingelipwa kwa makandarasi na kwa miradi michache;

b) Ujenzi wa studio ya kisasa ya Redio Jamii katika Mkoa wa Arusha kwa ufadhili wa Mfuko wa Mawasiliano kwa Wote (*Universal Communication Services Access Fund-UCSAF*) ambayo ilizinduliwa tarehe 11 Machi, 2018. Kukamilika kwa studio hizi kutatoa fursa mbalimbali kwa Wananchi wa Mkoa wa Arusha ikiwemo kurusha matangazo ya Utalii, Biashara, Elimu, Burudani, Mila na Desturi, Utamaduni, Sanaa na Michezo; na

c) Uboreshaji wa mifumo ya urushaji matangazo kwa njia ya kidigitali ambapo TBC ilinunua mtambo wa Satelaiti (*Satellite Uplink*) na kuufunga katika Studio zake za Mikocheni. Hatua hii imeweza mtambo huo kurusha mawimbi kwa kutumia njia mbili tofauti na hali iliyokuwepo awali ya kuwa na njia moja tu ambayo mbali na kuathiri muonekano wa TBC, ilitishia Televisheni ya Taifa kutoweka hewani endapo hitilifau yoyote ya kiufundi ingetokea;

d) Ununuzi wa magari tisa (9) kwa ajili ya shughuli za utangazaji pamoja na ununuzi wa vifaa vya kisasa vya kidijitali vya kurusha matangazo mubashara.

19. Mheshimiwa Spika, kutokana na kuboresha mifumo ya urushaji matangazo kwa njia ya kidigiti, tathmini ya sasa ya Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) imebainisha ubora wa picha za televisheni ya TBC umeongezeka kutoka asilimia 52 hadi 88;

20. Mheshimiwa Spika, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa kufuatia agizo la Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, hatua ya uanzishwaji wa chaneli ya utalii inayoratibiwa na TBC kwa

kushirikiana na wadau wakuu wa utalii nchini, zimefikia hatua nzuri. Matarajio ni kuanza kurusha matangazo ya majaribio katika chaneli hiyo mwezi Mei, 2018.

21. **Mheshimiwa Spika**, TBC na Kampuni ya *Star Communication Network Technology* ya China, ambao ni wabia wa Kampuni ya *StarMedia* waliweka saina makubaliano yanayolenga kurekebisha kasoro za kimkataba na za kiuendeshaji zilizosababisha Kampuni ya *StarMedia* kushindwa kupata faida tangu ilipoanzishwa miaka 7 iliyopita. Makubaliano hayo yaliwekwa saina tarehe 03 Aprili, 2018 Mjini Dodoma.
22. **Mheshimiwa Spika**, Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) iliendelea kusimamia na kufuatilia maudhui yanayorushwa na vituo vya utangazaji ikiwa ni pamoja na yale ya Kielektroniki (Maudhui Mitandaoni) ambapo utekelezaji ni kama ifuatavyo:-
  - a) Kusajili jumla ya vituo 12 vya Redio na sita (6)vya Televisheni na kufanya idadi ya vituo vya Redio kufikia 158 na Televisheni 34;
  - b) Kwa kushirikiana na Wizara, kuratibu utungaji wa Kanuni za Maudhui ya Redio na Televisheni na Kanuni za Maudhui ya Mitandaoni za mwaka 2018 chini ya Sheria ya Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta ya mwaka 2010, ambazo zimeanza kutumika rasmi;
23. **Mheshimiwa Spika**,natoa wito kwa wadau wa huduma za utangazaji, wanahabari na wananchi kwa ujumla kuzielewa Kanuni hizo, zinazoweka utaratibu wa uendeshaji bora wa redio na televisheni na matumizi bora ya mitandao yanayozingatia maadili ya Kitanzania.
24. **Mheshimiwa Spika**, kwa upande wa Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN), hatua mbalimbali zilichukuliwa ili kuimarisha ubora wa magazeti yanayozalishwa na kampuni hiyo ikiwa ni pamoja na: kuboresha maudhui na mwonekano wa magazeti; kutenga kurasa maalum katika magazeti ya Daily News na HabariLeo kwa ajili ya habari za Makao Makuu ya nchi, Dodoma; kuchapisha matoleo maalum ya Afrika Mashariki kwa lugha ya Kiswahili na Kiingereza na kukamilisha muonekano mpya wa gazeti la HabariLeo kwa kulifanya kuwa na mvuto kupitia habari za Kikanda, Miji Mikuu na pia makala maalumu. Hatua nyingine zilizochukuliwa ili kuimarisha utendaji na mapato ya Kampuni ni:-
  - a) Kuzindua mauzo ya gazeti la HabariLeo nchini Rwanda tarehe 18 Desemba, 2017 uliopokelewa kwa msisimko mkubwa;
  - b) Kuimarisha habari mtandao kwa kununua vifaa vya kisasa na kutoa mafunzo kwa watumishi wa Kitengo cha Habari Mtandao;
  - c) Kuendesha majukwaa matatu ya fursa za biashara na uwekezaji katika Mikoa ya Shinyanga, Tanga na Zanzibar na mwezi Mei, 2018 jukwaa hilo litafanyika Mkoani Arusha. Aidha, maandalizi yanaendelea kwa upande wa Mikoa ya Dar

es Salaam, Geita, Mara na Songwe pamoja na majukwaa ya kisekta kama Madini, Utalii na Ujenzi. Mipango inafanyika pia ili jukwaa hili lifanyiike katika nchi za Afrika Mashariki na ughaibuni kwa lengo la kutangaza fursa zilizopo na hivyo kuvutia biashara na uwekezaji nchini. Kupitia majukwaa haya, TSN inatumia magazeti yake kuhabarisha na kuhamasisha wananchi kutumia fursa za biashara na uwekezaji zilizopo na vilevile kupanua wigo wa biashara ya Kampuni;

- d) Kuagiza karatasi moja kwa moja kutoka kwa wazalishaji ikiwa ni hatua ya kupunguza gharama za uendeshaji ambapo shehena ya kwanza yenye uzito wa tani 150 imewasili kiwandani tarehe 19 Machi, 2018; na
- e) Kuendelea na mchakato wa ununuzi wa mtambo wa uchapaji ambapo mtambo huo unatarajiwa kuzinduliwa mwezi Juni, 2018. Mtambo huu utaiwezesha TSN kutekeleza mradi wa uchapaji ambao utaimarisha mapato ya kampuni kupitia uchapaji wa machapisho mbalimbali ikiwemo vitabu, kalenda, shajara, mabango, taarifa mbalimbali, majarida na vipeperushi.

25. *Mheshimiwa Spika*, jitihada hizi zimekuwa na mafanikio mbalimbali ikiwemo kuongezeka kwa matangazo sokoni kwa TSN kwa kupata asilimia 37.05 ya matangazo yote yanayochapishwa kwenye magazeti nchini ikiwa ni ongezeko la asilimia 2.15 ikilinganishwa na asilimia 34.9 katika kipindi kama hiki mwaka 2016/17.

SEKTA YA MAENDELEO YA UTAMADUNI

26. *Mheshimiwa Spika*, Sekta ya Maendeleo ya Utamaduni inahusisha kuenzi, kulinda, kuhifadhi na kuweka kumbukumbu za urithi wa utamaduni usioshikika ikiwa ni pamoja na historia, mila, desturi, sanaa, lugha, maadili na uzalendo. Utekelezaji katika Sekta hii katika mwaka 2017/18 ni kama ifuatavyo:-

- a) Wizara iliendelea kufanya mapitio ya Sera ya Utamaduni ya mwaka 1997 kwa kuzingatia maoni ya Wadau yaliyopokelewa. Aidha, kwa kushirikiana na Wadau, Wizara iliendelea kuratibu uanzishwaji wa Mfuko wa Maendeleo ya Sanaa na Ubunifu wenye lengo la kuwawezesha Wanatasnia ya Sanaa kukabiliana na changamoto ya upatikanaji wa mitaji ikiwa ni pamoja na mikopo yenye masharti na riba nafuu;
- b) Taarifa na takwimu za maeneo ya kihistoria, utamaduni, mila na desturi zilikusanywa katika Halmashauri za Wilaya za Babati, Morogoro, Tunduru na Ulanga na uchambuzi wa awali wa taarifa hizo umebaini maeneo yenye vyanzo vya maji ambavyo hutumika kwa shughuli za uvuvi na vivutio vya utalii; mapango na maboma yaliyotumiwa na wenyeji wa Afrika na Jeshi la Kijerumani kujificha wakati wa Vita Kuu ya Kwanza ya Dunia;
- c) Ikiwa ni hatua ya kukuzaji na kuendeleza misamiati ya lugha ya kiswahili na fasihi zake, taarifa na kumbukumbu za Khanga za kale zipatazo 150 zenye

maandishi ya lugha ya Kiswahili na misemo 120 iliyotokana na michezo ya timu za mpira wa miguu za Simba na Yanga zilikusanywa kwa njia ya utafiti wa maktabani na kuhifadhiwa kwa njia ya kielektroni;

- 27. Mheshimiwa Spika,**Wizara iliratibu Mkutano na Viongozi wa Madhehebu ya Dini uliofanyika tarehe 25 Oktoba, 2017, Dar es Salaam na kuhudhuriwa na Wajumbe zaidi ya 140, wakiwemo Viongozi wa Serikali, Viongozi wa Dini na Vyombo vya Habari. Mkutano huo uliazimia mambo mbalimbali ikiwemo Viongozi hao kuendelea kushirikiana na Serikali katika kuhamasisha vita dhidi ya rushwa, ukwepaji wa kulipa kodi na matumizi ya dawa za kulevya;
- d) Wizara kwa kushirikiana na wadau iliratibu ushiriki wa Tanzania katika Tamasha la Utamaduni la Jumuiya ya Afrika Mashariki (*JAMAFEST*) lililofanyika nchini Uganda tarehe 7 - 17 Septemba, 2017 na kushirikisha jumla ya wajasiriamali wa Kitanzania wa kazi za kitamaduni, filamu, sanaa na ubunifu wapatao 396. Wajasiriamali hao walipata fursa ya kutangaza na kuuza kazi zao pamoja na kuanzisha mitandao ya kibiashara itakayoimarisha masoko ya kazi zao katika ukanda wa Afrika Mashariki; na
- e) Wizara iliratibu Kampeni ya Kitaifa ya Uzalendo iliyozinduliwa tarehe 8 Desemba, 2017 Mkoani Dodoma na Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Samia Suluhu Hassan na kuhudhuriwa na Viongozi mbalimbali wa Kitaifa akiwemo Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi, Mhe. Dkt. Ali Mohamed Shein na Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Kassim Majaliwa.
- 28. Mheshimiwa Spika,**Kampeni hii ambayo ni endelevu, itakuwa inafanyika tarehe 14 Oktoba kila mwaka, Siku ya Kumbukumbu ya Baba wa Taifa Mwalimu Julius K. Nyerere na tarehe 7 Aprili ya kila mwaka, Siku ya Kumbukumbu ya Abeid Amani Karume ikiwa ni hatua ya kuenzi uzalendo ulioonyeshwa na Waasisi hawa wa Taifa.
- 29. Mheshimiwa Spika,** tangu mwaka 2011, nchi yetu ilipewa dhamana kubwa na Umoja wa Afrika (AU) ya kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Programu ya Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika na vilevile kuwa mwenyeji wa Kituo Kikuu cha makumbusho na utafiti wa harakati za ukombozi barani Afrika. Taifa letu lilipewa heshima hii kubwa kutokana na kuwa kiongozi, ngome na kinara wa kuongoza harakati na mapambano ya kulikomboa Bara la Afrika.
- 30. Mheshimiwa Spika,**Programu inalenga kubaini, kukusanya na kuhifadhi kumbukumbu zote kuhusu harakati za ukombozi wa Bara la Afrika ikiwa ni pamoja na vifaa, maeneo, majengo, nyaraka, kazi za sanaa, mahandaki, maelezo, sare, silaha, magari na hotuba kwa matumizi ya vizazi vya sasa na vijavyo. Katika kipindi hiki Programu ilitekeleza yafuatayo:-
- a) Kuorodhesha maeneo 25 yaliyotumika wakati wa harakati za ukombozi wa Bara la Afrika ili yakarabatiwe na kutumika katika kukuza utalii wa kiutamaduni na

kuhifadhi urithi wa ukombozi. Hadi sasa jumla ya maeneo 161 yamebainishwa; na

- b) Kufanya mahojiano na wazee 82 walioshiriki au kushuhudia harakati za ukombozi wa Bara la Afrika katika Mikoa ya Dar es Salaam, Dodoma, Iringa, Lindi, Mbeya, Morogoro, Mtwara, Pwani na Ruvuma na hivyo kuwezesha idadi ya wazee waliohojiwa hadi sasa kufikia 201.

31. **Mheshimiwa Spika**, taarifa zinazopatikana kupitia mahojiano hayo zitatumika katika kazi mbalimbali ikiwemo utafiti na uandishi wa majarida na vitabu mbalimbali vya historia na uraia kwa madhumuni ya rejea na kufundishia.

32. **Mheshimiwa Spika**, Wizara iliratibu mkutano kati ya Tanzania na Afrika Kusini uliofanyika tarehe 16 hadi 19 Septemba, 2017 mjini Dodoma na kujadili masuala mbalimbali kuhusu uhifadhi wa urithi wa ukombozi. Aidha, mkutano wa Mawaziri wa Utamaduni wa Nchi za SADC uliofanyika Afrika Kusini tarehe 27 hadi 29 Machi, 2018 ulijadili utekelezaji wa Programu ya Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika katika nchi za SADC na kuazimia pamoja na mambo mengine, kuendelea kufanya utambuzi na utunzaji wa maeneo na kumbukumbu zilizotumika katika harakati za ukombozi, kubadilishana utaalumu katika masuala mbalimbali ikiwemo utafiti na mafunzo yanayohusiana na urithi wa ukombozi;

33. **Mheshimiwa Spika**, nitumie nafasi hii kuipongeza na kuishukuru Serikali ya Afrika Kusini kwa kufanikisha mkutano huo wa Mawaziri wa Utamaduni wa Nchi za SADC chini ya uenyekiti wa Tanzania na kufikia maamuzi muhimu ya kuendeleza Programu hii. Namshukuru vilevile Waziri wa Vijana, Utamaduni, Sanaa na Michezo wa SMZ, Mhe. Balozi Ali Karume kwa uwezo mkubwa alioonesha kuendesha mkutano huo.

34. **Mheshimiwa Spika**, Baraza la Kiswahili la Taifa liliendelea kuratibu na kusimamia matumizi fasaha na sanifu ya lugha ya Kiswahili pamoja na maendeleo ya lugha hiyo kwa ujumla ndani na nje ya Nchi kwa kuchukua hatua zifuatazo:-

- a) Kuandaa vipindi 56 vya Lugha ya Kiswahili vilivyorushwa kupitia TBC Taifa; vipindi 55 vya Kumepambazuka vilivyorushwa kupitia Radio One na vipindi 13 vya ufafanuzi wa Msamiati wa Kiswahili vilivyorushwa kupitia Redio Clouds FM na Idhaa ya Kiswahili ya Redio ya Umoja wa Mataifa;
- b) Kutoa huduma ya ukalimani wa lugha kwa Idara mbalimbali za Serikali, mashirika, kampuni, taasisi na watu binafsi ikiwemo katika Mkutano wa Bunge la Afrika uliofanyika Afrika Kusini mwezi Oktoba, 2017 na katika Mikutano wa Wakuu wa Nchi na Serikali za Afrika uliofanyika nchini Ethiopia mwezi Julai, 2017 na Januari, 2018;
- c) Kuendesha semina kwa watangazaji na wahariri wa vyombo mbalimbali vya habari ili kuhimiza matumizi fasaha na sanifu ya lugha ya Kiswahili katika Vyombo vya Habari, ikiwemo matumizi ya lugha yenye staha; na

- d) Kuandaa mfumo wa kielektroniki (kanzidata) wa kutunza kumbukumbu za Wataalam wa Lugha ya Kiswahili (walimu, wafasiri, wakalimani wa lugha za alama na lugha ya kawaida, wahariri na wanataaluma nyingine husianifu) nchini.

35. Mheshimiwa Spika, ninatoa wito kwa wataalamu wote kujisajili katika kanzidata hii ili wanufaike na fursa mbalimbali zitakazojitokeza ikiwemo fursa za kazi zinapojitokeza ndani na nje ya nchi kwa ada ndogo ya usajili ya Sh. 10,000 tu!

36. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA), majukumu yafuatayo yalitekelezwa:-

- a) Kuwajengea uwezo Wasanii na wadau wa Sanaa 50kuhusu matumizi ya mitandao katika kutangaza na kuuza kazi za sanaa ndani na nje ya nchi;
- b) Kwa kushirikiana na kampuni ya *Data VisionInternational* na Shirikisho la Sanaa za Ufundi (TAFCA), kuanzisha mradi wa utambuzi wa wasanii wa sanaa za Ufundi nchini unaotambulika kwa jina la TACIP (*Tanzania Art and Crafts Identification Project*), wenye lengo la kuwaunganisha wanasanaa za ufundi kupitia kanzidata mahsusi itakayowawezesha kujipanga vyema na kuuza kazi zao kupitia mifumo ya TEHAMA bila kumhitaji mtu wa kati;
- c) Kupitia uratibu wa BASATA, Umoja wa Wanamuziki (*Tanzania Music Foundation - TAMUFO*) kwa kushirikiana na kampuni ya *CogsNet Technologies*wanaendelea na uandaaji wa mfumo wa uhifadhi wa taarifa mtandaoni na kanzidata ya wasanii wa muziki ambapo kila mwanamuziki atakuwa na ukurasa wake kwa lengo la kujitangaza na kuongeza soko la kazi zao;
- d) Jumla ya wasanii binafsi 183, vikundi vya Sanaa 151, wakuzaji 51 na kumbi 127 walisajiliwa na kuhuisha vibali vyao. Aidha, jumla ya kazi 448 za muziki ziliidhinishwa;
- e) Kuendesha mafunzo ya siku tano (5) katika fani ya upigaji na uchezaji wa ngoma na midundo ya asili kwa watoto katika Wilaya ya Kisarawe, Mkoani Pwani. Mafunzo hayo ambayo yalilenga kuibua na kuendeleza vipaji vya Sanaa kwa watoto yalishirikisha jumla ya watoto 100 na walimu sita (6) kutoka shule za msingi tano (5) Wilayani humo; na
- f) Kuendelea kutoa elimu kuhusu maadili na weledi katika kazi za sanaa kwa njia mbalimbali ikiwemo: kupitia tovuti yake, www.basata.go.tz; kurasa za *twitter*, “basatatanzania”; *facebook*, “baraza la sanaa la taifa” na *Instagram*; “basata.tanzania”. Aidha, elimu pia imeendelea kutolewa kupitia Jukwaa la Sanaa linalofanyika kila Jumatatu ya kwanza na ya mwisho ya kila mwezi jijini Dar es Salaam na mikoani na kupitia vyombo vya Habari.

37. Mheshimiwa Spika, Bodi ya Filamu Tanzania ilitekeleza majukumu yafuatayo:-

- a) Kutoa vibali 160 vya utayarishaji wa picha jongevu na michezo ya kuigiza ambapo 130 ni kwa waombaji kutoka nje ya nchi na 30 ni kwa Watanzania;
- b) Kuhakiki, kupanga madaraja na kutoa vibali kwa DVD 844 za filamu ambapo DVD 689 ni za Kitanzania na 155 ni kutoka nje ya nchi;
- c) Kuendelea kuwajengea uwezo wanatasnia ya filamu pamoja na makatibu wa Bodi za Filamu za Mikoa na Wilaya kuhusu namna ya kuboresha utayarishaji, usambazaji, uwekaji wa tafsiri, uoneshaji na ithibati kwa wanatasnia;
- d) Ikiwa ni hatua ya kuhakikisha Filamu zinazolingia sokoni zinafuata taratibu, jumla ya operesheni 22 zilifanyika na kuwezesha kukamatwa kwa jumla ya filamu 51 zilizoingia sokoni kinyemela;
- e) Kuendelea kuhamasisha wadau wa filamu kutumia njia mbalimbali za usambazaji na uoneshaji wa kazi za filamu ikiwemo usambazaji kwa njia za mtandao. Miradi mbalimbali ya kusambaza kazi hizo imeanzishwa ili kazi za filamu zimfikie mlaji kwa urahisi, kama vile *Barazani Entertainment*, Max Burudani (kupitia Max Malipo) na *Cogsnet* kupitia Chaneli maalumu ya kuonesha filamu za kitanzania inayoitwa JTV inayopatikana katika king'amuzi cha Startimes kupitia *Chaneli Na. 126* ambayo inamwezesha Mmiliki wa filamu inayooneshwa kulipwa kulingana na idadi ya watazamaji. Chaneli nyingine mahsusi zinazooneshwa filamu za Kiswahili ni pamoja na Maisha Magic Bongo, Sinema Zetu, Sibuka na EATV;
- f) Jumla ya maeneo 3,863 yalibainishwa kwa ajili ya urasimishaji sawa na asilimia 77.26 ya maeneo 5,000 yaliyokusudiwa kwa mwaka 2017/18 ili kupanua wigo wa soko la kazi za filamu; na
- g) Wadauwa filamu waliendelea kuhamasishwa kushiriki katika matamasha, tuzo na maonesho ya bidhaa za filamu kitaifa, kikanda na kimataifa ili kujitangaza na kupanua masoko ya kazi zao. Ushiriki wao umewezesha kupatikana kwa tuzo mbalimbali nchini na Kimataifa ikiwemo zifuatazo:-
- Yvone Cherry (Monalisa), aliyeshinda Tuzo ya *African Prestigious Awards* nchini Ghana mwaka 2018 katika kipengele cha *Best Female Actress*;
  - Vincent Kigosi aliyeshinda Tuzo ya *African Prestigious Awards* nchini Ghana mwaka 2018 katika kipengele cha *Best Male Actor*;
  - Moiz Hussein aliyeshinda Tuzo ya *African Prestigious Awards* nchini Ghana mwaka 2018 katika kipengele cha *Best Photographer*;
  - Filamu ya T-Junction kupitia mtayarishaji Amil Shivji iliyoshinda Tuzo ya *Best African Feature at Women International Films Festival* nchini Zimbabwe mwaka 2017;

- Filamu ya Kiumeni kupitia mtayarishaji Nicholas Marwa iliyoshinda Tuzo ya *Best Director* katika Tamasha la *Zanzibar International Film Festivals (ZIFF)* mwaka 2017;
- Filamu ya Binti Zanzibar kupitia mtayarishaji Salum Maulid Stika iliyoshinda tuzo ya *Best Film (short film)* katika Tamasha la SZIFF mwaka 2018; na
- Filamu ya Harusi ya Teja kupitia mtayarishaji Musa Kitale iliyoshinda Tuzo ya *Best Comedian (Feature Films)* katika Tamasha la *Sinema Zetu International Film Festival* mwaka 2018.

38. Mheshimiwa Spika, nichukue fursa hii kuwapongezeka kwa dhati washindi wote na wale wote walioshiriki lakini hawakufanikiwa kupata tuzo. Ushiriki wao umedhihirisha kuwa wao ni chachu ya maendeleo ya Sekta ya Filamu na Michezo ya Kuigiza nchini.

39. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa) yenye jukumu la kutoa mafunzo ya sanaa na utamaduni, utekelezaji ni kama ifuatavyo:-

- a) Jumla ya wanachuo wa Astashahada 64 (wanawake 12, na wanaume 52); stashahada 53 (wanawake 8 na wanaume 45) na kozi fupi 112 (wanaume 86 na wanawake 26) walidahiliwa; na
- b) Tamasha la 36 la Kimataifa la Sanaa na Utamaduni lililofanyika mwezi Septemba, 2017 na kushirikisha jumla ya Vikundi 104 (Sanaa za Maonyesho 75 na Sanaa za Ufundi 29) ambapo vikundi 101 ni vya ndani ya nchi na vitatu (3) vilitoka Kisiwa cha Mayote, Ufaransa na Zimbabwe lilitabiwa. Tamasha hili huendeshwa na TaSUBa kwa lengo la kutunza na kuenzi sanaa na utamaduni wa Mtanzania, kukutanisha watu wa utamaduni tofauti kutoka sehemu mbalimbali duniani ili kuonyesha kazi zao za sanaa na utamaduni wao pamoja na kuwawezesha wanafunzi wa Kitanzania kuanzisha na kuimarisha uhusiano na wasanii wa ndani na nje ya nchi.

SEKTA YA MAENDELEO YA MICHEZO

40. Mheshimiwa Spika, Sekta ya Michezo nchini inasimamiwa na Sera ya Maendeleo ya Michezo ya mwaka 1995. Malengo ya Sera hiyo ni pamoja na kuhamasisha Umma wa Watanzania kushiriki katika michezo na mazoezi ya viungo; kuwezesha upatikanaji wa viwanja na zana bora na za kutosha kwa ajili ya kuimarisha maendeleo ya michezo nchini, kuandaa na kutayarisha wataalam wa kutosha katika fani na taaluma mbalimbali za michezo ili kuhakikisha timu na wachezaji wanafanya vizuri katika mashindano na michezo mbalimbali ya kimataifa. Katika Sekta hii utekelezaji ni kama ifuatavyo:-

- a) Zoezi la mapitio ya Sera ya Maendeleo ya Michezo ya mwaka 1995 liliendelea na Rasimu ya Sera hiyo imekamiliwa na ipo katika hatua za kuwasilishwa kwenye ngazi za maamuzi kwa ajili ya kuidhinishwa;
- b) Maandalizi ya Tanzania kuwa mwenyeji wa Mashindano ya Mpira wa Miguu kwa Vijana Wenye Umri chini ya Miaka 17 (AFCON U-17) mwaka 2019 yaliendelea kwa kuunda Kamati ya Maandalizi na Kamati za Kitaalamu ambazo zinakutana mara kwa mara kwa lengo la kuhakikisha mashindano hayo yanafanyika kwa ufanisi mkubwa;
- c) Uwanja wa Taifa umefanyiwa ukarabati kwa kupanda nyasi eneo la kuchezea pamoja na kuvifanyia marekebisho vyumba vya wachezaji kwa mujibu wa vigezo vya FIFA. Ukarabati umefanyika pia katika Uwanja wa Ndani wa Taifa katika maeneo ya mabenchi ya kukalia pamoja na kuwekwa zulia maalumu katika sakafu;
- d) Maandalizi ya ujenzi wa Eneo Changamani la Michezo Mkoani Dodoma yaliendelea ambapo zaidi ya ekari 168 kati ya ekari 328 za eneo la uwanja huo zimesafishwa pamoja na kufanya maandalizi ya awali ya kuandaa michoro ya uwanja;
- e) Huduma ya kinga na tiba ilitolewa kwa wachezaji 645 ikihusisha wachezaji wa mpira wa miguu 320, mpira wa wavu 167, mchezo wa ngumi 48 na riadha 110. Aidha, waamuzi 400 na watazamaji 262 walipatiwa kinga hiyo; na
- f) Jumla ya Wanafunzi 124 walidahiliwa katika Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya ikiwa ni ongezeko la wanafunzi 78 ikilinganishwa na wanafunzi 46 waliodahiliwa mwaka 2016/17.

41. Mheshimiwa Spika, Baraza la Michezo la Taifa (BMT) lilitokeleza majukumu yafuatayo:-

- a) Kuandaa mashindano ya riadha kwa wanawake yaliyohusisha wanariadha 123 kutoka Mikoa 26 ya Tanzania Bara na Zanzibar kwa kushirikiana na Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Japan (*Japan International Cooperation Agency-JICA*);
- b) Kuendesha Mashindano ya Taifa kwa watu wenye mahitaji maalum yaliyofanyika Zanzibar mwezi Desemba, 2017 kwa kushirikiana na Kamati ya Olimpiki Maalum. Mashindano hayo yalishirikisha wachezaji 497 kutoka mikoa 26 ya Tanzania Bara na mikoa mitano (5) ya Zanzibar;
- c) Kusajili Mashirikisho/Vyama 24, Vilabu vya Michezo 233, Vituo vya Michezo 17 na wakuzaji wa michezo 18;
- d) Kuratibu maandalizi ya Timu ya Tanzania iliyoshiriki michezo ya Jumuiya ya Madola Gold Coast, Australia mwezi Aprili, 2018, ambapo wachezaji wanne (4)

wa ngumi za ridhaa, kuogelea mchezaji mmoja (1), Mpira wa Meza wachezaji wanne (4) na riadha na wachezaji sita (6) walishiriki; na

- e) Kwa kushirikiana na asasi ya *Joe's Gym* kuratibu pambanobaina ya bondia Mtanzania Ibrahim Class dhidi ya bondia Koos Sibiya. Katika pambano hilo Mtanzania Ibrahim Class aliweza kutetea ubingwa wake wa Dunia wa *Global Boxing Council* (CBG) wa uzito wa kati kwa kumshinda mpinzani wake. Aidha, chini ya usimamizi wa Baraza, mabondia wengine wa Kitanzania waliendelea kushinda: Bondia Maono Ali tarehe 22 Februari, 2018 nchini Afrika Kusini alishinda ubingwa wa Dunia wa Vijana uzito wa kati (*WBC Youth*) dhidi ya Luka Tutek wa Croatia, bondia Bruno Tarimo aliyetwaa mkanda wa Dunia wa uzito wa kati wa WBA Oceania nchini Australia tarehe 24 Machi, 2018 kwa kumshinda bondia Billel Dib nyumbani kwao na Bondia Salehe Mkalekwa aliyetwaa Ubingwa wa *African Boxing Union (ABU)* baada ya kumsinda Bondia Andreas (*King Cheater*) Valavanis wa Misri katika pambano lililofanyika Jijini Nairobi, tarehe 21 Aprili, 2018.

4.0 CHANGAMOTO ZILIZOJITOKEZA NA HATUA ZILIZOCHUKULIWA

42. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na mafanikio yaliyofikiwa katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara kwa mwaka 2017/18, changamoto zilijitokeza ambapo hatua mbalimbali zilichukuliwa ili kuzipatia ufumbuzi kama inavyoelezewa kwa kina katika sehemu ya 4.0, ukurasa wa 56 hadi 58 wa Kitabu cha Hotuba.
43. **Mheshimiwa Spika**, changamoto hizo ni pamoja na kuendelea kuongezeka kwa mmomonyoko wa maadili ya Kitanzania; kuongezekakwa maudhui hasi ya mtandaoni pamoja na kuwepo kwa vipindi vya redio na Televisheni visivyozingatia weledi na maadili ya utangazaji na vyombo vya habari vya magazeti kutozingatia weledi wa taaluma na sheria za nchi na hivyo mara kwa mara kurudia makosa ya kitaaluma na kukiuka sheria. Wizara imeendelea kukabiliana na changamoto hizo kwa kuelimisha na kuhamasisha jamii kuhusu umuhimu wa kuzingatia maadili, mila na desturi za Mtanzania, kuendelea kukutana na wamiliki wa Vyombo vya Habari na kuandaa Kanuni za Sheria ya Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta (Maudhui ya Mitandaoni) na Kanuni za Sheria ya Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta (Maudhui ya Redio na Televisheni) zote za mwaka 2018 ambazo zinaelekeza namna bora ya uendeshaji wa redio na televisheni pamoja na matumizi sahihi ya mitandao yanayozingatia utamaduni na maadili ya Mtanzania.

5.0 MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2018/19

44. **Mheshimiwa Spika**, baada ya kutoa taarifa ya utekelezaji wa majukumu ya Wizara na Taasisi zake kwa mwaka 2017/18, naomba sasa kuwasilisha Mpango na Bajeti ya Wizara na Taasisi zake kwa mwaka 2018/19.

45. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2018/19 Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia maendeleo ya Sekta za Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo pamoja na Taasisi zilizo chini yake kwa kutekeleza majukumu yaliyofafanuliwa kwa kina Kisekta na kwa takwimu katika sehemu ya 5.0 ukurasa wa 59 hadi 73 wa Kitabu cha Hotuba.
46. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Idara ya Habari-MAELEZO itaendelea kuisemea Serikali kwa kukusanya, kusambaza na kuhabarisha umma kuhusu utekelezaji wa Sera, Mipango, Miradi na Programu mbalimbali za Maendeleo; kuratibu uanzishwaji wa vyombo vipya vya usimamizi wa masuala ya habari kama vile Dawati la Matangazo ya Serikali, Bodi ya Ithibati na Baraza Huru la Habari vilivyoanzishwa chini ya Sheria Na.12 ya Huduma za Habari ya mwaka 2016. Aidha, Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) litaanza ujenzi wa jengo la Makao Makuu yake Mkoani Dodoma litakalotosheleza mahitaji ya shughuli za utangazaji na utawala; kununua magari 11 kwa ajili ya shughuli za utangazaji, utafutaji na uandishi wa habari, uandaaji wa vipindi na ufundi wa mitambo. Aidha, TBC itaanzisha Chaneli ya Utalii itakayorusha na kutangaza vipindi vinavyohusiana na maliasili na fursa mbalimbali zilizopo nchini na hivyo kukuza utalii wa ndani na nje ya nchi kwa kushirikiana na Shirika la Hifadhi za Taifa (TANAPA), Mamlaka ya Hifadhi Ngorongoro (NCAA), Bodi ya Utalii Tanzania (TTB), Bodi ya Filamu Tanzania (TFB) na Mamlaka ya Hifadhi ya Wanyama Pori (TAWA).
47. **Mheshimiwa Spika**, Kampuni ya Magazeti Tanzania (TSN) itaendeleakupanua mauzo ya gazeti la HabariLeo katika nchi wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki ili kukuza lugha ya Kiswahili na kutangaza fursa za kibiashara zilizopo nchini; watajiimarisha zaidi ki-mtandao ili kuboresha mauzo ya magazeti pamoja na kupanua zaidi wigo wa majukwaa ya fursa za biashara ikiwemo kuyaendesha katika nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki na nje ya Jumuiya hiyo ili kutangaza fursa za kibiashara na uwekezaji zilizopo Tanzania. Aidha, kampuni itaanza rasmi uchapaji wa machapisho mbalimbali kibiashara kwa kutumia mtambo mpya.
48. **Mheshimiwa Spika, kwa upande wa kusimamia na kufuatilia maudhui yanayorushwa na vituo vya Televisheni na Redio, ikiwa ni pamoja na yale ya kielektroniki (maudhui ya mtandaoni)**, Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) itaendelea na mashauriano na wadau kuhusu uanzishwaji wa mfumo wa utangazaji wa redio za kidijitiili kukabiliana na upungufu wa masafa ya kidijiti ya redio. Aidha, TCRA itaendeleakuphamasisha utengenezaji na uzalishaji wa maudhui ya ndani yanayozingatia maadili, mila na desturi za Mtanzania. Vilevile, Mamlaka itaendelea kutoa elimu juu ya Kanuni mpya ya Maudhui Mitandaoni na Kanuni mpya ya Maudhui Redioni na kwenye luninga zilizotungwa chini

ya Sheria ya Mawasiliano ya Kielektroni na Posta ya mwaka 2010 ambazo pamoja na mambo mengine:-

- a) Zinazuia usambazaji wa kauli chafu, matusi, picha mgando na jongevu za utupu na zenye maudhui yasiyofaa kwa watoto;
- b) Zinawaingiza kwenye mfumo rasmi wa kutambulika kisheria na kuwajibika kulipa kodi watoa huduma wa picha jongevu za habari na burudani na kutoa matangazo kwa njia za mitandao (bloggers);
- c) Zinamtaka kila mtumiaji wa mitandao (kwa faida yake) awe na namba yake ya siri ili wajanja wasitumie kiurahisi chombo chake cha mawasiliano kutenda matendo hasi kinyume na sheria;
- d) Zinaweka muda maalum (*watershed period*) ambao picha jongevu zote za filamu au muziki zenye maneno na maeneo yasiyo mazuri kwa watoto zirushwe au kuoneshwa kwenye luninga katika muda maalum tu. Tuliweka muda huo maalum kuanzia saa 4:00 usiku hadi saa 11:30 asubuhi lakini wadau wamekuwa wakali sana, wanadai picha na nyimbo za aina hiyo zianze kurushwa saa 6:00 usiku wakati watoto wamelala na mwisho saa 11:00 asubuhi kabla watoto hawajaamka;
- e) Zinatambua Kiswahili na Kiingereza tu kuwa lugha rasmi zitakazotumia kwenye matangazo ya redio na runinga;
- f) Zinataka kila redio na luninga kutoa kipaumbele kwa muziki wa Kitanzania kati ya saa 11:30 alfajiri hadi saa 3:00 usiku. Muziki wa Kitanzania uchukue asilimia 80 ya muda huo;
- g) Zinataka mamlaka husika kutengeneza Kanuni zinazotawala uingiaji wa mikataba ya kununua haki za kurusha matangazo (*airtime*) kama vile michezo, utaratibu ambao bila kuwekewa masharti unaweza kuwanyima wananchi haki yao ya msingi ya kupata taarifa na hata burudani kutoka vyombo vya utangazaji vya umma ambavyo vina wajibu wa kurusha matangazo bure kwa wananchi; na
- h) Zinataka madaraja yawekwe kwa kila filamu, video, wimbo au albamu kutoka ndani au nje ya nchi ndipo kazi hizo zitumike kwenye vyombo vya utangazaji.

49. **Mheshimiwa Spika**, kwa kifupi msingi wa Kanuni hizi ni kuhakikisha teknolojia inatutumikia badala ya kututumikisha na kuvuruga mustakabali wa maadili ya Taifa letu. Ni Kanuni zilizozingatia mazingira yetu halisia kama Watanzania.

50. **Mheshimiwa Spika**, kwa upande wa Sekta ya Utamaduni na Sanaa, Wizara itaendelea na zoezi la kuhuisha Sera ya Utamaduni ya mwaka 1997; kuendelea utungaji wa Sera Mpya ya Filamu na uanzishaji wa Mfuko wa Sanaa pamoja na kuratibu na kusimamia Mjadala wa Kitaifa kuhusu Maadili na Kampeni ya Kitaifa ya Uzalendo yenye Kauli Mbiu "Nchi Yangu Kwanza". Aidha, Wizara itaratibumaandalizi ya Tamasha la Utamaduni la Jumuiya ya Afrika Mashariki (JAMAFEST) ambalo Tanzania itakuwa mwenyeji mwaka 2019. Tamasha hili linahusisha maonesho ya

kazi za Kiutamaduni na Ubunifu, Ujasiriamali, Filamu, Utalii, Historia; Makongamano na Midahalo na pia ni njia ya masoko ya kibiashara.

51. **Mheshimiwa Spika**, nchi wanachama zinatarajiwa kuleta katika Tamasha hili wajasiriamali na wadau wa sekta za utamaduni, sanaa na ubunifu zaidi ya 1,200. Aidha, zaidi ya washiriki 20,000 wanatarajiwa kutoka nchini. Hivyo, Tamasha hili ni fursa muhimu sana katika nyanja za kiuchumi, kijamii, kisayansi na kiutamaduni na pia ni njia mahususi ya kukuza viwanda vya ndani na kuteka soko la kikanda na kimataifa. Ni dhahiri Tamasha hili litahitaji gharama kubwa katika kuliendesha, hivyo kupitia Bunge lako Tukufu, nawaomba Wadau, Washirika wa Maendeleo na Watanzania kwa ujumla kushirikiana na Wizara katika kufanikisha tamasha hili kwa hali na mali ili kuendelea kuitangaza nchi yetu kama kitovu cha utajiri wa rasilimali mbalimbali na vilevile kutangaza bidhaa zinazozalishwa na viwanda vyetu.
52. **Mheshimiwa Spika**, Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA) litaendelea kanda na kurusha vipindi vya lugha ya Taifa kupitia Vyombo mbalimbali vya Habari; kufanya tafsiri na ukalimani pamoja kusajili wataalamu wa Lugha ya Kiswahili. Ni matumaini yangu kwamba Waheshimiwa Wabunge wenye ubobezi katika lugha ya Kiswahili watajitokeza kwa wingi ili kuchangamkia fursa zinazozidi kujitokeza ndani na nje ya nchi.
53. **Mheshimiwa Spika**, Bodi ya Filamu itaendelea kupitia Miswada ya kutengeneza filamu, makala za filamu, matangazo ya biashara na michezo ya kuigiza na kutoa vibali kwa watayarishaji na wapiga picha kutoka ndani na nje ya nchi; kuhakiki kazi za filamu; kubaini, kuimarisha, kuendeleza na kutolea ithibati za uendeshaji wa shughuli za filamu kwa makampuni na maeneo au/na miundombinu; kuendesha operesheni dhidi ya kazi za filamu na michezo ya kuigiza zinazolingia sokoni bila kufuata taratibu na kuanzisha, kuendesha na kuwezesha Tamasha na Tuzo la Kimataifa (*Serengeti International Film Festival and Award*). Bodi pia itaratibu utungwajiwa kanuni za usajili, muonekano, na uendeshaji wa vibanda vya kuoneshea filamu nchini ambavyo vinakadiriwa kuwa zaidi ya 3,800 kwa sasa ili kuhakikisha maadili yanazingatiwa katika uendeshaji wa shughuli katika vibanda hivyo.
54. **Mheshimiwa Spika**, Baraza la Sanaa la Taifa litaendelea na zoezi la uibuaji na ukuzaji wa vipaji vya sanaa kwa wanafunzi; kukuza soko la kazi za sanaa; kuratibu na kuitangaza Sekta ya Sanaa kwa kuendesha matamasha mbalimbali na kusimamia na kuboresha udhibiti wa maadili katika Sekta ya Sanaa. Kwa upande wa Taasisi ya Sanaa na Utamaduni (TaSUBa), taasisi hiyo itadahili wanachuo 350; kuimarisha ubora katika kujifunza na kufundisha; kukarabati baadhi ya majengo ikiwemo maktaba pamoja na kuratibu Tamasha la 37 la Kimataifa la Sanaa na Utamaduni Bagamoyo litakalofanyika mwezi Oktoba, 2018.
55. **Mheshimiwa Spika**, Katika Sekta ya Michezo, Wizara itakamilisha uhuishwaji wa Sera ya Maendeleo ya Michezo ya mwaka 1995; kuratibu ukarabati wa

miundombinu Uwanja wa Taifa na Uwanja wa Uhuru kwa ajili ya maandalizi ya mashindano ya mpira wa miguu ya vijana chini ya umri wa miaka 17 (AFCON-U17); kuratibu ujenzi wa Eneo Changamani la Michezo Manispaa ya Dodoma; kuchimba kisima cha maji safi na kujenga mifumo yake katika Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya. Aidha, Baraza la Michezo la Taifa (BMT) litaendelea kusajili Vyama/Mashirikisho, Vilabu ya michezo na Vituo mbalimbali vya Michezo; kutoa mafunzo ikiwa ni utekelezaji wa Mpango wa Michezo kwa Jamii na kusimamia utawala bora katika michezo ikiwemo kusimamia chaguzi za viongozi katika Vyama/Mashirikisho mbalimbali ya Michezo.

6.0 MAKADIRIO YA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2018/19

Makusanyo ya Mapato

56. ***Mheshimiwa Spika***, mwaka 2018/19 Wizara inarajia kukusanya jumla ya **Shilingi Bilioni Moja, Milioni Sabini na Saba, Mia Nane na Nne Eflu (Sh.1,077,804,000)** kupitia vyanzo vyake vinavyokusanywa na Idara za Habari-MAELEZO na Maendeleo ya Michezo. Aidha, kwa upande wa Taasisi saba (7) zilizo chini ya Wizara kiasi kinachokaridiriwa kukusanywa ni jumla ya **Shilingi Bilioni Thelathini na Mbili, Milioni Mia Saba Sitini na Moja, Mia Sita Ishirini Eflu (Sh.32,761,620,000)**.

Matumizi ya Kawaida na Miradi ya Maendeleo

57. ***Mheshimiwa Spika***, mwaka 2018/19 Wizara imetengewa bajeti ya Shilingi **Bilioni Thelathini na Tatu, Milioni Mia Tatu Arobaini na Tisa, Mia Sita Sabini na Tano Eflu (Sh.33,349,675,000)**. Kati ya fedha hizo Mishahara ni **Shilingi Bilioni Kumi na Tano, Milioni Mia Mbili Hamsini na Tatu, Mia Mbili Sitini na Tano Eflu (Sh.15,253,265,000)**, Matumizi Mengineyo ni **Shilingi Bilioni Tisa, Milioni Mia Tatu Tisini na Sita, Mia Nne Kumi Eflu (Sh.9,396,410,000)** na Miradi ya Maendeleo ni **Shilingi Bilioni Nane, Milioni Mia Saba (Sh.8,700,000,000)**.

7.0 MAOMBI YA FEDHA KWA AJILI YA KUTEKELEZA MPANGO WA MWAKA 2018/19

58. ***Mheshimiwa Spika***, ili kutekeleza majukumu ya Wizara katika mwaka 2018/19 naomba sasa niliombe Bunge lao Tukufu liridhie na kuidhinisha Bajeti ya Wizara yangu kwa mwaka 2018/19 ya jumla ya **Shilingi Bilioni Thelathini na Tatu, Milioni Mia Tatu Arobaini na Tisa, Mia Sita Sabini na Tano Eflu (Sh.33,349,675,000)**. Kati ya fedha hizo Mishahara ni **Shilingi Bilioni Kumi na Tano, Milioni Mia Mbili Hamsini na Tatu, Mia Mbili Sitini na Tano Eflu (Sh.15,253,265,000)**, Matumizi Mengineyo ni **Shilingi Bilioni Tisa, Milioni Mia Tatu Tisini na Sita, Mia Nne Kumi Eflu (Sh.9,396,410,000)** na Miradi ya Maendeleo ni **Shilingi Bilioni Nane, Milioni Mia Saba (Sh.8,700,000,000)**.

8.0 SHUKRANI

59. **Mheshimiwa Spika**, kwa niaba ya Wizara, naomba nitumie fursa hii kuwashukuru Wadau mbalimbali walioshiriki katika kuwezesha kufikiwa kwa mafanikio mbalimbali katika mwaka 2017/18. Wadau hao ni pamoja na nchi za Afrika Kusini, Australia, China, Cuba, India, Iran, Italia, Japan, Korea ya Kusini, Misri, Morocco, Norway, Sweden, Ubelgiji, Uganda, Ujerumani na Urusi. Wadau wengine ni Umoja wa Ulaya (EU), Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Japan (JICA), Shirika la Umoja wa Mataifa la Elimu, Sayansi na Utamaduni (UNESCO) na Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP). Wengine ni AZAM TV, Benki ya CRDB, Benki ya Taifa ya Biashara, Bank of Africa, Kampuni ya Coca-Cola, Geita Gold Mine, Multichoice Tanzania LTD, Kampuni ya Bia ya Serengeti, SportPesa, Startimes, Universal Communication Services Access Fund (UCSAF) na wengine wengi.
60. **Mheshimiwa Spika**, nichukue fursa hii pia kuwashukuru Waandishi wa Habari, Wanamichezo na Wasanii kwa mchango wao katika kufikia mafanikio ya Wizara. Aidha, ninaishukuru Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia “Press A” kwa kuchapa Kitabu cha Hotuba yangu kwa wakati.
61. **Mheshimiwa Spika**, natoa shukrani zangu za dhati kwako binafsi na kwa Waheshimiwa Wabunge kwa kunisikiliza. Hotuba hii inapatikana pia katika tovuti ya Wizara kwa anuani ya: www.habari.go.tz na www.maelezo.go.tz.
62. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa hoja.